

was immers al de slagzin: als K. S. zegt $2 \times 2 = 7$, dan zegt 80 pct. der vrijgemaakten: dat klopt. Dat aantal is van dezelfde orde van grootte als de „duizenden” van ds. Schelhaas.

Dat we bij zijn exclamatie niet aan een onbesuisde uitbarsting van woede hebben te denken blijkt wel uit het tweede citaat, den laatste regel van zijn artikel:

„De periode van twee maal twee is zeven is blijkbaar allang voorbij. Het is nu al: twee maal twee is zevenhonderd zeven en zeventig”.

In de psychologie heeft een volwassene die niet weet dat $2 \times 2 = 4$, een dusdanig laag intelligentiequotient, dat hij wordt gerekend tot de debielen of imbecielen. Volgens ds. Schelhaas zijn er dus in onze kerken „duizenden” die te beschouwen zijn als debiele, c.q. imbeciele geloovigen.

Dat oordeel zou nog eenigszins te dragen zijn als ds. Schelhaas de moeite genomen had te bewijzen dat zijn beschuldiging op goede gronden beruiste.

Dat stukje van ds. Schelhaas werd geplaatst in een blad, waarvan ds. Bos verantwoordelijk eindredacteur is. Niettemin wisselt ds. Bos druk vriendelijke handdrukken met ds. Toornvliet, toch waarlijk niet iemand die zich binninnelijk tegenover ons uittelt in zijn blad „De Strijdende Kerk”, en schrijft hij zeer minzame briefjes aan dr. J. Ridderbos, die ook al niet overvloedig van liefde voor leden onzer kerken, en conferereert hij met een derde, die zich publiek zeer kwalijk uitlaat over zijn collega H. J. Schilder.

Da Bos mag dan wel denken dat we (ik heb het over die 80 pct.) onze hersens niet gebruiken — misschien wel een nette formuleering voor „botterikken” — we zijn toch nog niet gek. In de jaren 1936-’44 probeerden anderen prof. Schilder en anderen bij ons stinkende te maken en zoo van ons te isoleren, gelukkig tevergeefs; vandaag zullen ds. Bos e.s. het nog eens proberen.

Ik heb niet de minste behoefte prof. Schilder en/of anderen te presenteren als de onfeilbare leiders van vandaag; „leiders” hebben al genoeg ellende in de kerk gebracht én daarbuiten. Maar ik houd er heelemaal niet van als onze voorgangers door de modder worden gehaald, omdat ze de daden van ds. Bos niet goedkeuren. Zoolang ds. Bos, en anderen met hem, vriendelijke woorden en daden presteert aan de „overzijde”, en onwaarheid spreekt, c.q. doet spreken tegen zijn huisgenooten des geloofs, zoolang moet hij niet denken dat ik hem zal prijzen vanwege zijn „toon”.

En temeer niet waar het voor velen niet eenvoudig is direct de juiste houding te vinden in moeilijkheden die hij zelf heeft helpen doen ontstaan, en anderzijds K. S. en anderen, steeds uitvoerig hun standpunt hebben uiteengezet. En niet zelden: $2 \times 2 = 4$. Punt. Klaar.

Het zou al te dwaas zijn om op grond van dit har-

telijk betoon van broederliefde van den kant van ds. Schelhaas en Bos te concluderen: conferenties à la Oosterbeek zijn verwerpelijk. Maar nu ons een nieuwe, herziene en sterk vermeerderde uitgave van „Oosterbeek” staat te wachten is het goed te weten hoe de zaken staan. Ik hoop later nog te kunnen aantoonen, dat niets meer getuigt van onnadankbaarheid (om in stijl te blijven!) dan confereren à la Oosterbeek. Misschien dat het ook duidelijk zal worden aan hen die vandaag beweren wel te weten dat $2 \times 2 = 4$. Maracaibo (Venezuela).

Drs J. M. ZINKSTOK.

„Verzegeling” van Geesteswerk in ons

Dr A. de Bondt, in zijn apologie der synode, en corresponderende aanval op den candidaat van 1944, haalt van dr v. d. Linde nog een uitspraak aan. Ze luidt aldus: „In dien zin zijn de sacramenten toch wel degelijk ook de verzegeling van het werk van den Heiligen Geest in ons en niet maar van de belofte ervan”.

Tot zoover dr v. d. Linde; diens woorden fungeren dan als appendix op de bewering van dr de Bondt, dat de candidaat van 1944 zich „nogal” van Calvijn distancieert. We zouden nu wel graag hebben gezien, dat dr de Bondt ons verteld had, wat dr v. d. Linde wel zou bedoeld hebben met de woorden „in dien zin”. Plus: met ’t woord „verzegeling”. We tasten dienaangaande in het lichtleide, en moeten dus maar zelf op verkenning uit.

Nu kunnen we dr v. d. L. de eere geven, dat hij althans ons duidelijk maakt, dat hij het over volwassenen heeft. „Den Doop bedienen zonder voorhanden geloof (buiten den kinderdoop) is een goddelooze ontheiliging”, zegt hij, in zijn vrij overzicht van Calvijn’s meening (184). En vlak daarop: „De H. Doop, recht ontvangen, d.w.z. IN HET GELOOF, is de verzekering, dat de vergeving der zonden geheel de onze werd en dat de wedergeboorte begonnen is” (185). „In het geloof”, maar daar komt nu juist alles op aan. In het geloof ontvangen, dat doen volwassenen.

Conclude: wie tusschen Calvijn en den in 1944 van den preekstoel geweerdten candidaat verschil ziet, en dan dit aantoonen kan, dien zal ik een knap man achten. Ik zie er alweer niets van.

K. S.

„Een sacrament der wedergeboorte

We moeten nog eens bekijken, hoe de door dr de Bondt te hulp geroepen dr v. d. Linde zijn bewijspiaatsen uit Calvijn geeft. Hij noemt 40, 492; 48, 182; 7, 500.

In 40, 492 staat evenwel een en ander, dat dr de B. juist in zijn qualiteit van apologete zijner synode, voorzichtig had kunnen maken. Om te beginnen lijkt het voor synodale ooren erg moot, misschien wel wat al te mooi: ge vindt daar sprake van een „sacrament der wedergeboorte”. „Synodale” theologie? Wacht nog even: „sacra-

ment” en „sacrament” zijn twee. U dacht aan den kinderdoop, en u woudt alvast de mooie plaats noteren? Nog even wachten: Calvijn bedoelt met „sacrament” dezen keer..... den sabbath. Die sabbath is „sacrament der wedergeboorte”. Ik acht het niet uitgesloten, dat ik Calvijn hier begrijp; maar dan begrijp ik ook, dat dr de B. met sacramenten iets anders dan Calvijn bedoelt.

En dan nog wat. Ik geloof niet, dat Calvijn nu zeggen wil, dat het ontvangen van den sabbath bij alle ontvangers onderstelt hun geschiede wedergeboorte, laat staan, deze zelf als geschied bezegelt.

En nog iets. Calvijn zegt daar zoo’n echt „vrijgemaakt” zinnetje (lachen overbodig). Hij neemt een loopje, moet u weten, met de leer van den vollen en niet vollen doop: de doop zou volgens synodale redeneering van destijds „vol” zijn als er geloof was, inwendige aanwezige genade. Anders was hij niet vol. Houd op, zegt Calvijn: sacramenten (en nog steeds is Calvijn bezig over Ezech. 20: 20 (den sabbath heiligen!) houden altijd hun natuur: de doop is een bad van wedergeboorte, al zou ook de gehele wereld (ja, ja, de helle) ongeloofig wezen; het avondmaal IS gemeenschap des lichaams en des bloeds van Christus, al zou er geen enkel vonkje (ook dat niet eens) van geloof in de wereld wezen.

Me dunkt, dat kon zoo staan in de Verklaring van Gevoelen der als kettters in 1944 uitgeworpenen. Anti Praeadvies. En anti De Bondt-Weggemans. En ook anti dr v. d. Linde, die hier, naar ik meen, Calvijn niet begrijpt.

K. S.

„Wederzijdsche overeenstemming noodig

Het wordt ons toch wel wat gortig. Nu komt dr de B. na vijf jaar op een allang tot zijn arbeid ingeganeen candidaat af, onder redactie van praeses en praeadviseur der dit verhinderen willende synode, en beroept zich op dr v. d. Linde. Hij, dr de B., vindt daar een mooi zinnetje: dat nl. de sacramenten (pas op voor dat woord, zie boven) in een bepaalden zin (!) verzegeling zijn van het Geesteswerk in ons, niet maar van de belofte ervan. Dr de B. drukt het af, en ik kan het begrijpen, het lijkt zoo meérens „synodaal”. Een streep komt óók nog eronder bij dr v. d. Linde — want die polemiseert tegen dr Oorthuys; deze „scheidt” naar het heet, Gods genade in ons, én Gods belofte; en dr v. d. Linde meent nu, dat dr Oorthuys scheidt, wat Calvijn onafscheidelijk acht.

Nu, dan moeten we maar eens letten op de bronnen. Eerste plaats is: 40, 492. Het is den auteur blijkbaar te doen om de uitspraak (de anti-synodale, zelden we al), dat de doop een bad der wedergeboorte IS, ook al is „de heele wereld” ongeloofig. Het schijnt, dat dr v. d. L. dat zoo leest: de heele wereld min dan de wedergeborenen leden der kerk. Ik lees het zoo, als het er staat. Een preek is een preek, al wordt ze gehouden in de hel. En een doop is een doop, al staan ze allemaal tot vlak bij het doopvont kauwgum te bewerken (zulke zijn er, afgezien van dat gum, geweest) of — te grinsen. Ik wou, dat dr de B. den candidaat, die niet „over zichzelf”, maar over de kerken, en de classis Den Haag, en dus over dr de B. zelf

Verslag van een reis naar West-Borneo.

III

Woensdag 7 April zijn we ’s morgens per jeep naar het 15 km verder gelegen Loehabang gereden, om vandaar verder te voet naar Rantau te gaan. Naar deze plaats is ds. Bergstra niet mee geweest, want toen hij de jeep achteruit wilde zetten om haar naast den weg te parkeren, weigerde plotseling de motor. In Loehabang troffen we een paar vrouwen uit Rantau, die in Loehabang vruchten en akkerproducten aan de markt gebracht hadden. In de manden, waarin die producten vervoerd waren, werden nu de door ons meegebrachte Amerikaanse kleeren gestopt. De vrouwen heschen de manden op den rug, waarbij die manden werden opgehangen aan een over haar voorhoofd loopenden band, zoodat zij onder het gaan de handen vrij hadden. Terwijl ds. Bergstra hulp ging halen om de jeep op gang te brengen, ging ik met Silitonga en de vrouwen op weg naar Rantau, ongeveer een uur gaans. In deze kampong, die uit Dajaks bestaat, woont de gehele bevolking in één roemah pandjang, hetgeen letterlijk „lang huis” beteekent. Het huis rust op palen, de vloer bevindt zich ongeveer twee meter boven den grond. Het is ongeveer 40 à 50 meter lang en 5 à 6 meter breed. De halve ruimte wordt in beslag genomen door een drie meter breede gemeenschappelijke galerij, die zich uitstrekt over de gehele lengte. Langs een primitieve trap, bestaande uit een boomstam met inkepingen, kwam ik in deze galerij, waar de bewoners, voor zoover zij niet buitenshuis aan het werk zijn, overdag verblijf houden. De orang kaja, het kamponghoofd, en de aanwezige mannen kwamen mij begroeten en in een kring op den vloer hebben we toen onder het genot van een kopje water en een cigaret, door mij aangeboden, een poosje zitten praten. De andere helft van het „huis” bestond uit een twintigtal kamertjes, die dienen tot nachtverblijf voor één of soms voor twee gezinnen. Een eindje verderop in de galerij was een oude blinde man bezig met boombast kloppen. Hoewel de menschen wel eenig textiel bezitten, wordt ook nog boombast als kleeding gebruikt. Ik heb een kikkje mogen nemen in het kamertje van den orang kaja. Orang kaja, de gewone titel van kamponghoofd in deze streek, beteekent letter-

lijk „rijke man”. Ik denk evenwel, dat een uitrager voor den geheelen rijkdom van dezen man niet meer dan een paar kwartjes gegeven zou hebben. Ik zag een oude verroeste trapnaaimachine, die vermoedelijk in geen jaren gebruikt was en een goedkoop wandklok. Die laatste had de orang kaja indertijd gekregen van zendeling Breman in ruil voor zijn laatste gesneden kop. Het geheel maakte een armoedigen, vervallen indruk.

In de buurt van dat vervallen huis staat op een open terrein een landschapsschoonheid, dat er heel wat netter uitzag. De schoolgoeroe J. Lidin ontvangt zijn salaris als onderwijzer van de overheid. ’s Zondags gaat hij voor in de samenkomst der „gemeente”. Na afloop van ons bezoek aan het „langhuis” werd in één der lokalen van dat schoolje een bijeenkomst gehouden, waaraan ongeveer 70 menschen deelnamen, voor het grootste deel kinderen. De opgegeven gezangen werden over het algemeen door de kinderen goed meegezongen. Evenals op de andere plaatsen verwekte het uitdeelen van de meegebrachte kleeding nogal eens hilariteit. De vrouwen, die de goederen gedragen hadden, mochten het eerst kiezen. Verder was het een heele toer, om daarna zooveel mogelijk ieder een passend stuk te geven. Verscheidene Amerikaanse dames hadden blijkbaar gemeend haar Dajaksche zusters bij te kunnen maken met oude afgedankte damastassen. Veel succes hebben ze daarmee niet gehad, want die tassen waren niet bepaald gewild. Bij ons vertrek werden we een eindweegs uitgeleide gedaan door een gedeelte van de jeugd. Goeroe Lidin ging heelemaal mee naar Loehabang. De Bergstra was niet meer aanwezig. Op de passar (markt) hebben we toen eerst een kop koffie gedronken en wat pisang gegeten, waarna we een paar fietsen gehuurd hebben om onzen tocht voort te zetten. We moesten dien dag n.l. ook nog naar Sanggau. Gelukkig kwamen we na een paar honderd meter ds. Bergstra met de jeep tegen, zoodat de fietsen teruggebracht konden worden, terwijl de tocht per jeep vervolgd werd. De Bergstra vertelde, dat de carburator en de benzineleiding heelemaal verstopt geweest waren door de verontreinigde benzine, die ’s morgens in Singkawang ingenomen was. Het laten schoonmaken van tank, benzineleiding en carburator en het halen van nieuwe benzine had ds. Bergstra verscheidene uren in beslag genomen.

Ons volgende bezoek gold Sanggau, ongeveer 8 km ten Z.O. van Singkawang. Ook deze plaats kon niet

heelemaal per jeep bereikt worden, het laatste gedeelte moest te voet afgelegd worden, echter slechts een half uur, dus niet zoo ver als naar Rantau. In Sanggau was het schoolgebouw kwistig met palmbladeren en bloemen versierd. Ook hier waren weer een 70 menschen verzameld, waaronder veel kinderen. Onder de aanwezigen bevonden zich enkele jeugdige Chinezen, o.a. een paar meisjes van ongeveer 15 jaar, die lippenstift en rouge gebruikt hadden, hetgeen bij Chinezen een gewoon verschijnsel is. Gedurende mijn verblijf in West-Borneo is er in Pontianak een babytentoonstelling gehouden. Ik ben er niet heen geweest, maar heb mij laten vertellen, dat de Chinese moeders haar peuters met rouge e.d. hadden opgemaakt. Van de Dajakkinderen in Sanggau waren er verscheidene, die min of meer Chinese trekken vertoonden. De samenkomst hier had het gewone verloop. Echter werden ons na afloop tweemaal verfrisschingen aangeboden, eerst op echt oostersche wijze, daarna op nagemaakt westersche wijze. Terwijl de menigte de school erliet, werd door één der mannen aan ons drieën elk een onrijpe klapper aangeboden, waarvan met een kapmes een kleine schijf was afgesneden, zoodat wij de daardoor ontstane opening slechts aan onzen mond behoefden te zetten, om den inhoud naar binnen te laten loopen. Nadat wij ons volgedronken hadden, wilden wij afscheid gaan nemen en vertrekken, maar de jonge hulpgoeroe, die in Sanggau de leiding heeft, vond dat niet goed. Hij noodigde ons uit met hem mee te gaan naar zijn dichtbijstaande woning. Wij wilden hem niet teleurstellen en voldeden aan zijn verzoek. Nadat we een poosje in zijn woning hadden zitten praten werd ons een glas thee voorgezet. De Maleische naam voor dien drank is „ajer téh”. Letterlijk vertaald beteekent die laatste uitdrukking „theewater”, maar men bedoelt er den gereedgemaakte drank mee en niet wat wij theewater noemen. In dit geval leek de ons voorgesette „ajer téh” meer op theewater dan op thee. Het was goed bedoeld en als zoodanig hebben wij het gewaardeerd en genoten. Maar toen werd het dan ook tijd om op te breken, wilden we niet door de duisternis overvallen worden. Voor de derde maal diende de pasanggrahan te Singkawang ons tot nachtverblijf en den volgende dag bereikten we zonder tegenslag Pontianak. De eerste tournee op West-Borneo was voorbij.

Een volgend maal hoop ik iets te kunnen vertellen van mijn verdere ervaringen.

C. C. DE VRIES.